Lietas arhīva Nr. A42-01345-22
ECLI:LV:ADRJLTN:2022:1109.A420134522.8.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
LIEPĀJAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā 2022. gada 9. novembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Kristīne Brokane,

piedaloties pieteicējam /pers. A/,
atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par /ieslodzījuma vieta A/ administrācijas rīcības, nenodrošinot iespēju Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā saņemt dokumentus no Ambulatorā pacienta medicīniskās kartes, savlaicīgi neveicot naudas līdzekļu pārskaitīšanu un neizsniedzot maksājuma uzdevuma kopiju, nenodrošinot atbilstošu veselības aprūpi un laika periodā no 2020. gada 7. oktobra līdz 2021. gada 7. oktobrim organizējot /pers. A/ pieņemšanu pie ārsta klātesot cietuma amatpersonām un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm, atzīšanu par prettiesisku, Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2021. gada 11. novembra lēmuma Nr. N-1-2021-16931 „Par /pers. A/ iesnieguma izskatīšanu" izdošanas procesā pieļautu Administratīvā procesa likuma 7. panta, 14.[1] panta, 61.-62. panta un 67. panta otrās daļas 3. punkta pārkāpumu konstatēšanu un pienākuma uzlikšanu Ieslodzījuma vietu pārvaldei atlīdzināt /pers. A/ nemantisko kaitējumu 49 310 *euro* un mantiskos zaudējumus 2,39 *euro*.

Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) 2021. gada 13. oktobrī saņemts pieteicēja /pers. A/ 2021. gada 7. oktobra iesniegums, ar kuru apstrīdēta /ieslodzījuma vieta A/ (turpmāk – cietums) administrācijas rīcība, kā arī lūgts atlīdzināt ar šo rīcību nodarīto nemantisko kaitējumu un mantiskos zaudējumus.

Iesniegumu izskatījusi, pārvalde 2021. gada 11. novembrī pieņēma lēmumu Nr. N-1-2021-16931 „Par /pers. A/ iesnieguma izskatīšanu" (turpmāk – Lēmums), ar kuru apstrīdēto rīcību atzina par tiesisku, līdz ar to atteica arī atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu un mantiskos zaudējumus.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteikto medicīniskos dokumentus saņem triju darbdienu laikā no pieprasījuma iesniegšanas dienas. Pirmais pieteicēja iesniegums reģistrēts 2020. gada 2. oktobrī, savukārt 2020. gada 5. oktobrī pieteicējs ar parakstu apliecināja iepazīšanos ar medicīnisko dokumentāciju, bet 2020. gada 8. oktobrī apliecināja kopiju saņemšanu. Otrais pieteicēja iesniegums reģistrēts 2020. gada 21. decembrī, savukārt 2021. gada 25. decembrī pieteicējs ar parakstu apliecināja iepazīšanos ar medicīnisko dokumentāciju. Līdz ar to minētā norma ir ievērota.

[1.2] Pieteicējs nav norādījis nevienu konkrētu gadījumu, kad cietuma ārste /pers. C/ (turpmāk – Ārste) pieņēmusi pieteicēju pie puspievērtām durvīm, kā rezultātā pieteicējs neesot varējis izteikt visas sūdzības par veselības stāvokli. Līdz ar to pārvalde pieteicēja minēto nevar izvērtēt.

[1.3] Pierakstīšana pie ārstiem speciālistiem ārpus cietuma ārstniecības iestādēs parasti notiek telefoniski, klātienē vai e-pierakstā. Pieraksts notiek nevis pie konkrēta ārsta, bet gan pie atbilstošas specialitātes ārsta, pacienta pieņemšanu var veikt jebkurš attiecīgās specialitātes ārsts. Trīs, četras dienas pirms konsultācijas ārstniecības iestāde informē cietuma Medicīnas daļu par pienākušo konsultāciju un puses vienojas par konkrētu dienu un laiku, atbilstoši cietuma dienas režīmam un konvojēšanas iespējām. Drošības apsvērumu dēļ ieslodzītie iepriekš netiek informēti par konvojēšanas laiku un dienu, bet ir informēti par to, pie kādas specialitātes ārstniecības personas un uz kuru ārstniecības iestādi viņi tiks konvojēti. Pieteicējs bija informēts par pieraksta datumu pie urologa, pulmonologa, LOR, bet nebija informēts par precīzu konvojēšanas laiku un par speciālistu personas datiem. Speciālists var mainīties atkarībā no pacienta pieņemšanas laika. Pieteicējs no pierakstiem atteicies, uzsverot, ka nav ievērota noteiktā kārtība, bet aizmirstot par Pacientu tiesību likuma 15. pantā noteikto pienākumu rūpēties par savu veselību. Pieteicējs neizrāda līdzestību veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai, bet uzvedas destruktīvi un manipulatīvi.

[1.4] 2021. gada 27. jūnija iesniegumā pieteicējs lūdza nodrošināt zobārsta konsultāciju, bet atteicās nākt uz Medicīnas daļu, lai to apspriestu. Tā kā /pilsēta/ neviena zobārstniecība nepiekrīt sniegt pakalpojumus ieslodzītajiem, pieteicējs 2021. gada 6. jūlijā transportēts uz Latvijas Cietumu slimnīcu (turpmāk – cietumu slimnīca) pakalpojuma saņemšanai par valsts finanšu līdzekļiem. Pakalpojumu sniedza /Nosaukums A/ sertificēts zobārsts, nevis cietumu slimnīcas ārstniecības personas. Savukārt 2021. gada 30. augustā pieteicējs lūdza nodrošināt zobu higiēnista pakalpojumu tādos pašos apstākļos kā /ieslodzījuma vieta B/, uz ko cietuma administrācija 2021. gada 29. septembrī sniedza atbildi. Cietuma administrācija veica atklātu aptauju par zobārstniecības pakalpojumu sniegšanu ieslodzītajiem, uz ko atbildēja četras /pilsēta/ ārstniecības iestādes, kas atteicās sniegt stomatoloģisko palīdzību ieslodzītajiem.

[1.5] Normatīvie akti nenoteic, cik ilgā laikā veicami naudas pārskaitījumi un cik ilgā laikā pieteicējam izsniedzams maksājuma uzdevums. Turklāt pieteicējs nenorāda, vai bija kāds iemesls, kā dēļ pārskaitījums būtu bijis jāveic steidzami. Naudas pārskaitījums veikts un pieteicējam maksājuma uzdevums atdots saprātīgā termiņā.

[1.6] Tā kā nav konstatēta cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, nav konstatējams arī pieteicējam radīts zaudējums.

[2] Uzskatot apstrīdēto cietuma administrācijas rīcību par prettiesisku, pieteicējs ar pieteikumu vērsās Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atzīt pārsūdzēto rīcību par prettiesisku un atlīdzināt nemantisko kaitējumu un mantiskos zaudējumus, detalizētus argumentus pieteikumā neminot.

[3] Pārvalde tiesai sniegtajos rakstveida paskaidrojumos pieteikumā izteiktos prasījumus neatzīst, papildus Lēmumā norādītajam paskaidrojot turpmāko.

[3.1] Pieteikuma papildinājumā par procesuālajiem pārkāpumiem pieteicējs norāda vispārīgus secinājumus un subjektīvus pieņēmumus. Pārvaldei ir pienākums izpildīt savas funkcijas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apjomā, pārvaldei nav un nevar būt savu subjektīvu interešu attiecībā pret ieslodzītajiem. Pamats atlīdzinājumam nav konstatējams.

[3.2] Atbilstoši cietuma Medicīnas daļas vadītāja /pers. D/ norādītajam pieteicēja pacienta ambulatorajā medicīniskajā kartē nav ierakstu par to, ka pēc 2021. gada 22. janvāra pieteicējs tika pieņemts pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm vai klātesot cietuma amatpersonām, līdz ar to zaudējumu atlīdzināšanai nav pamata.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, savukārt pārvaldes pārstāvis pieteikumu neatzina.

Tiesas sēdē 2022. gada 19. oktobrī liecību sniedza /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/ un Ārste.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināms.

[6] Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. pantu valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

Atbilstoši Satversmes 95. pantam valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Atbilstoši 96. pantam ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Savukārt atbilstoši Satversmes 111. pantam valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.

Līdz ar to nav apstrīdams, ka valstij ir pienākums nodrošināt, lai netiktu aizskarta ieslodzīto cieņa, tiktu samērīgi nodrošinātas tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, ieslodzīto veselība tiktu adekvāti aizsargāta, kā arī nodrošinātas tās tiesības, kas ieslodzītajiem izriet no normatīvajiem aktiem.

[7] Pieteicējs uzskata, ka viņam netika nodrošināta iespēja Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā saņemt dokumentus no Ambulatorā pacienta medicīniskās kartes.

Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmā daļa noteic, ka pacientam ir tiesības iepazīties ar saviem medicīniskajiem dokumentiem. Viņam ir tiesības pieprasīt un saņemt izrakstus, norakstus un kopijas atbilstoši ārstniecības iestādē apstiprinātajam cenrādim. Pacientam ir tiesības vienu reizi bez maksas saņemt savu medicīnisko dokumentu izrakstu, norakstu vai kopiju. Izrakstus, norakstus un kopijas pacients saņem triju darbdienu laikā no attiecīgā pieprasījuma iesniegšanas dienas.

Vērtējot, vai ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatē, ka 2020. gada 2. oktobrī cietumā reģistrēts pieteicēja 2020. gada 1. oktobra iesniegums ar lūgumu iepazīties ar Ambulatorā pacienta medicīnisko karti par laika posmu no 2017. gada 1. marta līdz 2020. gada maijam, lai pieteicējs varētu norādīt, kuru dokumentu kopijas pieteicējam nepieciešamas iesniegšanai administratīvajā lietā. 2020. gada 5. oktobrī pieteicējs uz iesnieguma pašrocīgi uzrakstījis, ka ar dokumentiem ir iepazinies, un pielikumā pievienojis sarakstu ar pieteicējam nepieciešamajiem dokumentiem, savukārt 2020. gada 8. oktobrī pieteicējs uz tā paša iesnieguma izdarījis ierakstu, ka iesniegumā norādītās kopijas uz 53 lapaspusēm ir saņēmis (*lietas 1. sējuma 142. lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 42. panta pirmajā daļā noteikto procesuālais termiņš, kas aprēķināms dienās, sākas nākamajā dienā pēc datuma vai pēc notikuma, kurš nosaka tā sākumu.

Tā kā pieteicējs 2020. gada 5. oktobrī (pirmdiena) darīja zināmu, kuru dokumentu kopijas vēlas saņemt, un 2020. gada 8. oktobrī (ceturtdiena) tās saņēma, tiesa nekonstatē Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktā termiņa pārkāpumu, jo pieprasīto dokumentu kopijas pieteicējam tika izsniegtas trešajā darba dienā pēc pieprasījuma saņemšanas.

Tāpat tiesa konstatē, ka 2020. gada 21. decembrī cietumā reģistrēts pieteicēja 2020. gada 20. decembra iesniegums ar lūgumu iepazīties ar Ambulatorā pacienta medicīnisko karti par laika posmu no 2018. gada septembra līdz 2020. gada septembrim, lai izgatavotu administratīvajā lietā nepieciešamās kopijas. 2020. gada 25. decembrī pieteicējs uz iesnieguma pašrocīgi uzrakstījis, ka ar dokumentiem ir iepazinies (*lietas 1. sējuma 143. lapa*).

Arī šajā gadījumā Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktā termiņa pārkāpums nav konstatējams. Jāņem vērā, ka normā minētais triju darba dienu termiņš attiecas uz dokumentu izrakstu, norakstu vai kopiju saņemšanu, bet pieteicējs šajā gadījumā pēc iepazīšanās dokumentu kopiju izsniegšanu nemaz nelūdza.

Vienlaikus secināms, ka cietuma administrācija, rīkojoties labas pārvaldības ietvaros, Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā arī nodrošinājusi pieteicējam iespēju ar Ambulatorā pacienta medicīnisko karti iepazīties, lai pieteicējs varētu izlemt par kopiju nepieciešamību. Proti, atbilstoši jau minētajai Administratīvā procesa likuma 42. panta pirmajai daļai trešā darba diena pēc pieprasījuma saņemšanas bija 2021. gada 28. decembris, savukārt pieteicējs ar Ambulatorā pacienta medicīnisko karti iepazinās jau 2020. gada 25. decembrī, kas turklāt bija svētku diena.

Šādos apstākļos cietuma administrācija ir rīkojusies tiesību normu ietvaros, tās prettiesiska rīcība nav konstatējama.

[8] Pieteicējs uzskata, ka savlaicīgi netika veikta naudas līdzekļu pārskaitīšana un netika izsniegta maksājuma uzdevuma kopija. Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā (*lietas 1. sējuma 34.-38. lapa*) norādījis, ka 2021. gada 8. augustā vakara skaitliskās pārbaudes laikā iesniedza iesniegumu par naudas pārskaitīšanu, kas izpildīts tikai 2021. gada 13. augustā, bet maksājuma uzdevums pieteicējam atdots 2021. gada 16. augustā. Pieteicēja ieskatā šāda rīcība ir pretēja iekšējā normatīvajā aktā noteiktajai kārtībai.

[8.1] Pārvalde Lēmumā pārkāpumu nav konstatējusi, norādot, ka normatīvie akti nenoteic, cik ilgā laikā attiecīgās darbības veicamas. Pārvaldes ieskatā pārskaitījums veikts un pieteicējam maksājuma uzdevums atdots saprātīgā termiņā.

Vērtējot, vai ir konstatējama prettiesiska rīcība, tiesa pretēji pārvaldes minētajam konstatē, ka kārtību, kādā izpildāms ieslodzītā lūgums par naudas līdzekļu pārskaitīšanu, noteic pārvaldes 2012. gada 8. augusta iekšējie noteikumi Nr. 1/3.1/-n.9 „Notiesāto un apcietināto personīgo naudas līdzekļu uzskaites kārtība" (turpmāk – Iekšējie noteikumi) (*lietas 2. sējuma 60.-70. lapa*). Atbilstoši šo noteikumu 17.1. un 17.2. apakšpunktā noteiktajam, saņemot ieslodzītās personas rakstisku iesniegumu par naudas līdzekļu pārskaitīšanu, pārvaldes centrālā aparāta Budžeta un finanšu dienesta Finanšu daļas vai ieslodzījuma vietas Finanšu vai Finanšu un personāla daļas darbinieks triju darba dienu laikā pārbauda, vai iesniegumā minētā naudas līdzekļu summa ir ieslodzītā personīgajā kontā. Ja naudas līdzekļu atlikums ir pietiekams, minētais darbinieks reģistrē izdevumus ieslodzītā personīgajā kontā un sagatavo maksājuma dokumentu naudas pārskaitīšanai no Valsts kases deponēto līdzekļu konta iesniegumā norādītajam adresātam.

Tātad secināms, ka atbilstoši ieslodzījuma vietās noteiktajai kārtībai, kuru pieteicējam kā iestādei īpaši pakļautai personai ir jāievēro un uz kuru ir tiesības paļauties, ieslodzītā lūgums par naudas līdzekļu pārskaitīšanu ir jāapstrādā un jāsagatavo izpildei trīs darba dienu laikā no tā saņemšanas dienas.

Pats pieteicējs, atsaucoties uz Iekšējiem noteikumiem, norādījis (*lietas 2. sējuma 28.-29. lapa*), ka pārskaitījums jāveic trīs dienu laikā, kas nav precīzi, jo norma noteic trīs darba dienas, kas ir būtiski, savukārt attiecībā uz maksājuma uzdevuma izsniegšanu, ko Iekšējie noteikumi neregulē, pieteicējs uzskata, ka tas jādara savlaicīgi.

Pieteicēja 2021. gada 8. augusta iesniegums, kurā lūgts pārskaitīt pieteicēja sievai 34 *euro*, cietumā reģistrēts 2021. gada 9. augustā (*lietas 2. sējuma 166. lapa*), kas bija pirmdiena. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 42. panta pirmajā daļā noteikto procesuālais termiņš, kas aprēķināms dienās, sākas nākamajā dienā pēc datuma vai pēc notikuma, kurš nosaka tā sākumu. Tādējādi termiņa tecējums sākās 2021. gada 10. augustā, bet pārskaitījums bija jāveic līdz 2021. gada 12. augustam.

Kā redzams no lietā esošā maksājuma dokumenta (*lietas 2. sējuma 210. lapa*), pārskaitījums veikts 2021. gada 13. augustā, proti, vienu darba dienu pēc noteiktā termiņa. Līdz ar to ir konstatējama prettiesiska rīcība, neievērojot Iekšējos noteikumos noteikto termiņu pārskaitījuma veikšanai.

[8.2] Cietuma administrācija paudusi viedokli, ka ieslodzītā naudas pārskaitīšanas kavējums nav uzskatāms par cietuma administrācijas faktisko rīcību, jo iesniegums par naudas pārskaitīšanu nosūtīts izpildei pārvaldes centrālā aparāta Grāmatvedības daļai, kas nav pakļauta cietuma priekšniekam. Cietuma administrācija nav kompetenta vērtēt pārvaldes centrālā aparāta Grāmatvedības daļas darbinieku darba organizāciju (*lietas 2. sējuma 208. lapa*). Savukārt pārvalde tiesai sākotnēji norādījusi, ka izdruku par naudas summas pārskaitīšanu gatavo attiecīgās brīvības atņemšanas iestādes Grāmatvedības daļas speciālists. 2022. gada 1. septembrī, sazinoties ar brīvības atņemšanas iestādes Grāmatvedības daļas speciālistu, noskaidrots, ka izdruku par naudas pārskaitīšanu sagatavo cietuma grāmatvedības daļas grāmatvede, kura attiecīgo dokumentu nodod cietuma administrācijas dežūrdaļai, kuras nodarbinātie tālāk organizē norādītā dokumenta izsniegšanu ieslodzītajiem. Pēc grāmatvedes teiktā dokuments tika nodots attiecīgajai pārvaldes struktūrvienībai nodošanai pieteicējam (*lietas 2. sējuma 201. lapa*).

Vēlāk cietuma administrācija norādīto papildinājusi, skaidrojot, ka pārvaldes Centrālā aparāta Grāmatvedības daļas darbinieks trīs darba dienu laikā noformē maksājuma dokumentu naudas pārskaitīšanai iesniegumā norādītajai personai. Konkrētajā gadījumā 2021. gada augustā attiecīgais darbinieks atradās atvaļinājumā, bet darbiniekam, kurš viņu aizvietoja, nebija piekļuves ieslodzīto naudas līdzekļu uzskaites kontiem. Darbinieks reizi nedēļā ieradās darba vietā, lai izpildītu nepieciešamos maksājumus, kas nedēļas laikā iekrājušies, līdz ar to naudas pārskaitījums notika nevis trīs darba dienu laikā, bet piecu darba dienu laikā (*lietas 3. sējuma 43. lapa*).

Minētais apstiprina tiesas jau secināto, ka prettiesiska rīcība ir konstatējama. Tiesai nav šaubu par to, ka darbinieka prombūtnē ir jānodrošina iestādes darbības nepārtrauktība un atbilstība normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

Savukārt maksājuma uzdevuma izsniegšanu pieteicējam 2021. gada 16. augustā, kas bija nākamā darba diena pēc pārskaitījuma veikšanas, tiesa vērtē kā savlaicīgu.

[9] Pieteicējs uzskata, ka viņam netika nodrošināta pienācīga veselības aprūpe. Vērtējot, vai ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatē un secina turpmāk norādīto.

[9.1] Kā secināms no pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā (*lietas 1. sējuma 34.-38. lapa*) norādītā, pieteicējs uzskata, ka lietā vērtējamajā periodā Ārste nenodrošināja pieteicēja veselības aprūpi atbilstoši pieteicēja norādītajām sūdzībām. Pieteicējs uzsvēris, ka netika veikti izmeklējumi sakarā ar alerģiskām parādībām, kā arī savlaicīgi netika reaģēts uz pieteicēja sūdzībām saistībā ar uroloģiskām saslimšanām. Papildus tam pieteicējs tiesai norādījis (*lietas 1. sējuma 228.-229. lapa*), ka prasījuma ietvaros izvērtējams, vai pieteicējam ir ticis nodrošināts veselības aprūpes minimums un vai veselības aprūpe bija kvalificēta un kvalitatīva.

Pārvalde ar Lēmumu pieteicēja minētos argumentus nav izvērtējusi, lai gan pašā Lēmuma tekstā ir norādījusi, ka pieteicējs par minēto ir sūdzējies, tomēr šāda pārvaldes paviršība neliedz tiesai pieteicēja argumentus izvērtēt pēc būtības.

[9.1.1] Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 78. panta pirmajā daļā noteikto notiesātie saņem no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus normatīvajos aktos par veselības aprūpes finansēšanu un organizēšanu noteiktajā apjomā un kārtībā.

Līdz ar to vispirms tiesa uzskata par nepieciešamu precizēt lietā vērtējamās rīcības apjomu, proti, attiecībā uz cietuma administrācijas rīcību iespējams izvērtēt tikai to, vai cietuma administrācija ir nodrošinājusi pieteicējam pieeju veselības aprūpes pakalpojumiem, savukārt sūdzības par to kvalitāti piekritīgas Veselības inspekcijai.

Minētais nostiprināts arī judikatūrā, proti, Veselības inspekcija atbilstoši Pacientu tiesību likuma 18. panta otrajai daļai uzstājas kā atbildētājas – Latvijas Republikas – piekritīgā iestāde administratīvajās lietās par ieslodzīto personu ārstniecības procesu jeb veselības aprūpes kvalitāti, jo tā ir kompetenta pēc būtības un profesionāli izvērtēt ieslodzīto personu sūdzības par nepienācīgas medicīniskās aprūpes nodrošināšanu. Savukārt, ciktāl administratīvajā procesā vērtējama ieslodzītās personas medicīniskās aprūpes nodrošināšana pati par sevi, par piekritīgo iestādi uzstājas pārvalde. Atkarībā no sūdzību satura un apskatāmo jautājumu loka atbildētājas pusē var uzstāties arī abas šīs iestādes (*Senāta 2016. gada 15. novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1459/2016 6. punkts*).

No pieteicēja norādītā secināms, ka pamatā pieteicēja iebildumi ir vērsti uz to, ka Ārste nav pienācīgi reaģējusi uz pieteicēja sūdzībām un secīgi nav nodrošinājusi pieteicēja ieskatā viņam nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus kā tādus, līdz ar to minētais vērtējams cietuma administrācijas rīcības kontekstā. No pieteicēja norādītā nav izsecināmas konkrētas sūdzības par kāda sniegtā veselības aprūpes pakalpojuma kvalitāti, lai šīs lietas ietvaros iesaistītu arī Veselības inspekciju. Turklāt pieteicējs ar sūdzībām par cietuma Medicīnas daļā veikto veselības aprūpi, kas aptver arī lietā vērtējamo periodu, ir vērsies Veselības inspekcijā, kas pārkāpumus pieteicēja veselības aprūpē nav konstatējusi (*lietas 2. sējuma 222.-234. lapa*). Pieteicējam, ja viņš secinātajam nepiekrita, bija tiesības Veselības inspekcijas sniegto atbildi apstrīdēt un pēc tam arī pārsūdzēt.

[9.1.2] Pacientu tiesību likuma 5. panta pirmajā un ceturtajā daļā noteikts, ka katrai personai Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā ir tiesības saņemt veselības stāvoklim atbilstošu un savlaicīgu ārstniecību. Minētais nenoliedzami attiecināms arī uz ieslodzītajām personām, tomēr ir jāņem vērā, ka ieslodzījumā esošo personu veselības aprūpes kārtību regulē specifiski normatīvie akti. Atbilstoši Kodeksa 78. panta trešajā daļā noteiktajam ieslodzīto veselības aprūpes īstenošanas kārtību nosaka Ministru kabinets, un konkrēti ieslodzītajiem sniedzamo veselības aprūpes pakalpojumu apjomu un kārtību

nosaka Ministru kabineta 2015. gada 2. jūnija noteikumi Nr. 276 „Apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpes īstenošanas kārtība" (turpmāk – Veselības aprūpes noteikumi). Līdz ar to cietuma administrācijas rīcība lietā vērtējama tieši Veselības aprūpes noteikumu kontekstā, proti, vai cietuma administrācija ar cietuma Medicīnas daļas starpniecību pieteicēja veselības aprūpē ir rīkojusies Veselības aprūpes noteikumos noteiktajā kārtībā.

Atbilstoši Veselības aprūpes noteikumu 2. punktā noteiktajam ieslodzītais bez maksas saņem primāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas (2.1. apakšpunkts), sekundāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas vai cietumu slimnīca, bet, ja ieslodzītajam nepieciešami veselības aprūpes pakalpojumi, kurus nav iespējams nodrošināt ieslodzījuma vietā vai cietumu slimnīcā, tad, pamatojoties uz medicīniskajām indikācijām, arī ārstniecības iestādes ārpus ieslodzījuma vietas (2.3. apakšpunkts), no valsts budžeta apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas, pamatojoties uz medicīniskajām indikācijām, atbilstoši normatīvajiem aktiem par veselības aprūpes organizēšanu un finansēšanu (2.5. apakšpunkts). Ieslodzītā ambulatoro veselības aprūpi nodrošina ieslodzījuma vietas medicīnas daļā (3. apakšpunkts).

No minētā kopsakarā secināms, ka primāri ieslodzītā veselības aprūpi nodrošina ieslodzījuma vietas medicīnas daļā un to sniedz ieslodzījuma vietas ārstniecības personas, kas, vadoties no konstatētajām medicīniskajām indikācijām, arī izvērtē, vai ir pamats nosūtīt ieslodzīto veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai pie konkrētiem speciālistiem ārpus ieslodzījuma vietas, vai ieslodzītajam ir nepieciešams veikt papildu izmeklējumus, analīzes un tamlīdzīgi.

No lietas materiālos esošajiem izrakstiem no pieteicēja medicīniski ambulatorās kartes (*lietas 1. sējuma 64.-65., 67.-84., 88., 90.-105., 2. sējuma 46.-52. lapa*) konstatējams, ka pieteicēja pastāvīgās sūdzības, lietā vērtējamajā periodā vēršoties pie Ārstes, galvenokārt saistītas ar uroloģiju, alerģiskām reakcijām, izsitumiem, psiholoģiski emocionālo stāvokli, dzirdes pasliktināšanos. No izrakstiem konstatējams, ka pieteicējam gan nodrošināti medikamenti, gan pieteicējs izmantojis cietumā pieejamo palīdzību mentālās veselības uzlabošanai, kā arī bijis pierakstīts konsultācijām pie speciālistiem un izmeklējumu veikšanai, proti, saistībā ar sūdzībām par izsitumiem pieteicējs nosūtīts pie dermatologa, saistībā ar sūdzībām par dzirdes pasliktināšanos pieteicējs nosūtīts pie otolaringologa, tāpat ir reaģēts uz pieteicēja sūdzībām saistībā ar uroloģiska rakstura sūdzībām, ko gan pieteicējs uzskata par novēlotu. No izrakstiem nav konstatējams tikai tas, ka Ārste būtu veikusi papildu darbības saistībā ar pieteicēja sūdzībām par alerģiskām parādībām.

Kopumā ir secināms, ka pieteicējs pie Ārstes pieņemts nekavējoties, gandrīz vienmēr tajā pašā dienā, kad iesniedzis pieteikumu veselības aprūpes saņemšanai cietuma Medicīnas daļā, līdz ar to secināms, ka pieteicējam veselības aprūpe cietumā ir nodrošināta savlaicīgi, savukārt par tās kvalitāti, ja pieteicējam ir konkrēti iebildumi, pieteicējam ir tiesības sūdzēties Veselības inspekcijā, kā tas norādīts šajā spriedumā iepriekš.

[9.1.3] Detalizētāk vērtējot, vai pieteicējam bija nodrošināta savlaicīga veselības aprūpe saistībā ar uroloģiska rakstura sūdzībām, tiesa ņem vērā, ka pieteicējs uz cietumu tika pārvietots 2020. gada 28. septembrī un jau 2020. gada 9. oktobrī tika izsaukts uz cietuma Medicīnas daļu, lai informētu par pierakstīšanu ultrasonogrāfijas izmeklējumam un urologa konsultācijai /Nosaukums B/ (*lietas 1. sējuma 66. lapa*).

Rindu pie speciālista ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas veido attiecīgā ārstniecības iestāde, savukārt no cietuma Medicīnas daļas ārstniecības personām ir atkarīgs tikai tas, cik savlaicīgi šīs ārstniecības personas konstatē medicīniskās indikācijas ārstniecībai ārpus ieslodzījuma vietas un rīkojas, lai organizētu pakalpojuma sniegšanu sadarbībā ar pakalpojuma sniedzēju ārpus ieslodzījuma vietas.

Vienlaikus no ierakstiem pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē tiesa konstatē, ka laikā līdz 2020. gada 2. novembrim, kad bija paredzēta urologa konsultācija /Nosaukums B/, pieteicējs regulāri apmeklējis cietuma Medicīnas daļu un bijis Ārstes uzraudzībā, kas, reaģējot uz pieteicēja sūdzībām, nozīmējusi arī medikamentozu terapiju. Indikācijas neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanai Ārste nebija konstatējusi.

Šādos apstākļos tiesa nevar atzīt, ka veselības aprūpe saistībā ar uroloģiska rakstura sūdzībām pieteicējam nebūtu nodrošināta savlaicīgi.

[9.1.4] Detalizētāk vērtējot, vai pieteicējam bija nodrošināta veselības aprūpe saistībā ar sūdzībām par alerģiskām parādībām, tiesa konstatē, ka pieteicējs pieteikumos pie Ārstes regulāri ir sūdzējies par acu asarošanu, šķaudīšanu, iesnām, esot kamerā, savukārt apskates laikā Ārste pieteicēja norādīto nav konstatējusi, līdz ar to rekomendējusi novērošanu, kas fiksēts arī medicīniski ambulatorajā kartē.

Kā norādīts iepriekš, veselības aprūpi primāri nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas, kuru kompetencē ir izvērtēt medicīniskās indikācijas papildu veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas nepieciešamībai. Tādējādi, ja Ārste pieteicēja minēto apskates laikā nekonstatēja, Ārstei nebija pamata pieteicēju nosūtīt pie ārsta – speciālista vai izmeklējumu veikšanai.

Kopumā no ierakstiem pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē ir gūstams priekšstats par to, ka cietuma Medicīnas daļa adekvāti reaģē uz pieteicēja sūdzībām, nepieciešamības gadījumā nodrošinot pieteicēja veselības aprūpi arī ārpus ieslodzījuma vietas, līdz ar to tiesai nerodas pamatotas aizdomas par to, ka Ārste ļaunprātīgi nebūtu reaģējusi tieši uz pieteicēja sūdzībām par alerģiskām parādībām, ja tādas patiešām būtu konstatētas.

[9.2] Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā (*lietas 1. sējuma 34.-38. lapa*) norādījis, ka cietuma Medicīnas daļas ārstniecības personas neinformēja pieteicēju par ārsta – speciālista, pie kura pieraksta uz konsultāciju, vārdu, uzvārdu, specialitāti, ārstniecības iestādi, kurā speciālists strādā, un termiņu, kādā veselības aprūpes pakalpojumu iespējams saņemt, kā rezultātā sakarā ar šādu necieņu pieteicējs bijis spriests atteikties no izmeklēšanas pie attiecīgā speciālista. Papildus pieteicējs tiesai norādījis (*lietas 1. sējuma 25.-27. lapa*), ka pierakstīšana notiek tikai pie cietuma Medicīnas daļas vadītāja /pers. D/ izraudzītiem speciālistiem.

[9.2.1] Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 4. panta otrajā daļā noteikto pacientam ir tiesības zināt ārstējošo ārstu un citu veselības aprūpes procesā iesaistīto ārstniecības personu vārdu, uzvārdu, amatu, profesiju, specialitāti un kvalifikāciju.

No ierakstiem pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē tiesa konstatē, ka:

1) 2021. gada 25. maijā pieņemšanas laikā pieteicējs informēts, ka 2021. gada 27. maijā viņam ir paredzēta pulmonologa konsultācija. Atbilstoši pieteicēja pašrocīgam ierakstam pieteicējs no konsultācijas atteicies, norādot, ka cietumā tiek spīdzināts, veselības aprūpes pakalpojumi ārpus ieslodzījuma vietas netiek nodrošināti atbilstoši tiesību normām, pieteicējs guvis psihisku traumu (*lietas 1. sējuma 130. lapa*).

2) 2021. gada 28. septembrī pieteicējs informēts, ka pienākusi rinda konsultācijai pie pulmonologa. Atbilstoši pieteicēja pašrocīgam ierakstam pieteicējs no konsultācijas atteicies, norādot, ka cietuma ārstniecības personas pret pacientiem rīkojas prettiesiski, pieteicējam atbilstoši tiesību normām netika nodrošināta informācija par veselības aprūpes pakalpojuma sniedzēju, pieteicējs vēlas, lai tiktu ievērots Pacientu tiesību likums (*lietas 1. sējuma 131. lapa*).

3) 2021. gada 8. oktobrī pieteicējs izsaukts uz cietuma Medicīnas daļu, lai informētu par to, ka ir pienākusi rinda pie LOR (/pers. I/). Atbilstoši pieteicēja pašrocīgam ierakstam pieteicējs no konsultācijas atteicies, norādot, ka pieraksts pie iestādes izraudzītiem speciālistiem veikts, neievērojot pacienta tiesības uz informāciju un nolūkā pazemot un noniecināt pieteicēju un viņa kā pacienta tiesības. Pēc visu pacienta tiesību nodrošināšanas pieteicējs piekritīšot braukt pie jebkura speciālista (*lietas 1. sējuma 128. lapa*).

Tiesa neapšauba pieteicēja Pacientu tiesību likuma 4. panta otrajā daļā noteiktās tiesības zināt, pie kāda ārsta pieteicējs ir pierakstīts, bet vienlaikus tiesa nekonstatē, ka šādas tiesības pieteicējam netiktu nodrošinātas, ja viņš par to būtu interesējies, nevis formāli atteicies no konsultācijas tikai tāpēc, ka cietuma ārstniecības personas pieteicēja paša iedomātā veidā vai termiņā nav pieteicējam attiecīgo informāciju sniegušas. Tiesa nekonstatē, ka kāda tiesību norma noteiktu, kurā brīdī pacientam attiecīgā informācija ir jāiegūst. Tiesas vērtējumā būtu tikai saprotams, ka pieteicējs, uzzinot par paredzamo konsultāciju, arī lūgtu sniegt informāciju par speciālistu, pie kura tiek pierakstīts, nevis formāli no pieraksta atteiktos.

Tiesa, ņemot vērā dzīvē gūtos novērojumus, arī piekrīt pārvaldes norādītajam, ka speciālists var mainīties atkarībā no pacienta pieņemšanas laika. Pacientu tiesību likuma 4. panta otrajā daļā noteiktais būtu tulkojams tādējādi, ka ārstam, kurš pacientu pieņem, attiecīgās informācijas pieejamība ir jānodrošina. Norma neparedz, ka pacients par to obligāti jāinformē noteiktu laiku pirms paredzamās pieņemšanas. Turklāt saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 6. panta ceturto daļu pacientam ir tiesības atteikties no ārstniecības pirms tās uzsākšanas, no ārstniecībā izmantojamās metodes, neatsakoties no ārstniecības kopumā, vai atteikties no ārstniecības tās laikā. Līdz ar to, ja pieteicējam patiešām būtu pamatoti iebildumi saņemt pakalpojumu no konkrēta speciālista, pieteicējam arī pieņemšanas laikā būtu bijušas tiesības no ārstniecības atteikties.

Līdzīgu vērtējumu pieteicējam sniegusi arī Veselības inspekcija 2021. gada 15. novembra atbildē Nr. 4.6.2-28/800 „Par iesnieguma izskatīšanu", norādot, ka pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē nav informācijas par to, ka pieteicējs rakstiski vai mutiski ir interesējies par ārstniecības iestādi, kurā plānota konsultācija, vai par ārstu, pie kura viņš tika pierakstīts. Lai gan pieteicējs uzskata, ka cietuma Medicīnas daļas ārstniecības personai bija pēc savas iniciatīvas jāsniedz pieteicējam attiecīgā informāciju pirms konsultācijas plānošanas sākuma, Pacientu tiesību likumā šāda kārtība nav noteikta, tomēr atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 20. janvāra noteikumu Nr. 60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām" 6. punktam ārstniecības iestādei ir nodrošināta pieeja attiecīgajai informācijai. Tādējādi visa informācija ir publiski pieejama ārstniecības iestādē un tā bija pieejama arī pieteicējam (*lietas 1. sējuma 153.-154. lapa*).

Ar konkrēto rīcību pats pieteicējs tikai tīši kaitējis savai veselībai. Pacientu tiesību likuma 15. panta pirmajā daļā noteikts paša pacienta pienākums rūpēties par savu veselību. Atbilstoši panta otrajai daļai, ja pacienta veselības stāvoklis to pieļauj, viņam ir pienākums aktīvi iesaistīties ārstniecībā. Līdz ar to pieteicēja rīcība nav ne attaisnojama, ne loģiski saprotama, savukārt cietuma administrācijas darbībā prettiesiskums nav konstatējams.

[9.2.2] Atbilstoši cietuma administrācijas sniegtajai informācijai ieslodzītais tiek konsultēts pie medicīnas iestādes piedāvātā speciālista, cietuma administrācija nenorāda konkrētu speciālistu, kura konsultācija būtu nepieciešama. Ieslodzīto pierakstīšana rindā notiek telefoniski, e-pierakstā vai klātienē medicīnas iestādes reģistratūrā. Ieslodzītie tiek reģistrēti kopējā medicīnas iestādes veidotā rindā. Tikai atsevišķos akūtos gadījumos pieraksts tiek veikts, zvanot tieši ārstam – speciālistam (*lietas 2. sējuma 169. lapa*). Minētais atbilst arī lieciniece /pers. E/ liecinātajam 2022. gada 19. oktobra tiesas sēdē (*audio protokols 00:19:00-00:20:10*).

Līdz ar to neapstiprinās pieteicēja norādītais, ka pierakstīšana notiek tikai pie cietuma Medicīnas daļas vadītāja /pers. D/ izraudzītiem speciālistiem.

Vienlaikus no pieteicēja norādītā nav konstatējams, ka pieteicējs būtu vēlējies konsultāciju pie kāda konkrēta speciālista un viņam tas bez izvērtējuma būtu atteikts, tā vietā liekot apmeklēt cietuma Medicīnas daļas izvēlētu speciālistu.

[9.3] Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā (*lietas 1. sējuma 34.-38. lapa*) norādījis, ka cietuma administrācija, apzinoties, ka pieteicējs ir atteicies no veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas cietumu slimnīcā, nogādāja pieteicēju cietumu slimnīcā pie stomatologa, lai konsultētos par zoba sāpēm.

[9.3.1] Tiesa konstatē, ka 2021. gada 28. jūnijā cietuma Medicīnas daļā reģistrēts pieteicēja 2021. gada 27. jūnija iesniegums ar lūgumu nodrošināt zobārsta konsultāciju, savukārt 2021. gada 28. jūnijā pieteicējs atteicās nākt uz pieņemšanu cietuma Medicīnas daļā, kas apstiprināts ar trīs ārstniecības personu parakstiem. Atbilstoši Lēmumā norādītajam pieteicējs uz cietuma Medicīnas daļu tika izsaukts, lai apspriestu jautājumu par stomatologa konsultācijas nodrošināšanu. 2021. gada 6. jūlijā konsultācijas nodrošināšanai pieteicējs tika etapēts uz cietumu slimnīcu (*lietas 1. sējuma 133.-134. lapa*). Atbilstoši Lēmumā norādītajam zobārstniecības pakalpojumus cietumu slimnīcā sniedz /Nosaukums A/. No ieraksta pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē konstatējams, ka pakalpojumu nodrošināja stomatologs /pers. J/. Apskates laikā pieteicējs sūdzējās, ka reizēm viņam viens zobs ir jutīgs uz aukstumu, konstatēta viena zoba kakliņa abrāzija, pieteicējam ieteikts tīrīt zobus ar *Sensitiv* zobu pastu (*lietas 1. sējuma 135. lapa*).

Veselības aprūpes noteikumu 2.2. apakšpunkts noteic, ka ieslodzītais bez maksas saņem neatliekamo stomatoloģisko palīdzību. Atbilstoši 4. punktā minētajam to sniedz, ja ieslodzītā stāvoklim var būt kritiska ietekme uz viņa veselību vai dzīvību un nepieciešama neatliekama palīdzība.

Ievērojot, ka pieteicējs sūdzējās par zoba sāpēm, ir uzskatāms, ka pieteicējam stomatologa konsultācija bija nepieciešama akūti, par ko strīda nevar būt. Kā secināms no lietā esošās informācijas kopumā, laikā, kad pieteicējam konsultācija bija nepieciešama, /pilsēta/ nodrošināt ieslodzītajiem zobārstniecības pakalpojumus bija apgrūtinoši vai pat neiespējami. Kā norādīts Lēmumā, cietuma administrācija veikusi aptauju par zobārstniecības pakalpojumu sniegšanu cietumā ieslodzītajiem, uz ko laika periodā no 2021. gada 20. augusta līdz 22. oktobrim reaģējušas četras ārstniecības iestādes /pilsēta/, proti, /Nosaukums B/ filiāle /Nosaukums C/, /Nosaukums D/, /Nosaukums E/ un /Nosaukums F/, norādot, ka nesniegs ieslodzītajiem neatliekamo stomatoloģisko palīdzību. No /Nosaukums F/ atbildes secināms, ka netiks sniegti arī plānveida pakalpojumi (*lietas 1. sējuma 136.-139. lapa*). Papildus cietuma administrācija norādījusi, ka aptauja tika veikta gan par neatliekamo stomatoloģisko palīdzību, gan par plānveida palīdzību par ieslodzītā personīgajiem līdzekļiem (*lietas 2. sējuma 169. lapa*). Savukārt cietuma Medicīnas daļas vadītājs /pers. D/ skaidrojis, ka 2021. gada septembrī cietums aptaujāja vairāk nekā 25 pakalpojuma sniedzējus, par neatliekamās stomatoloģiskās palīdzības sniegšanu saņemot pozitīvu atbildi tikai no /Nosaukums G/, bet par plānveida zobārstniecību un zobu protezēšanu no /Nosaukums H/. /pilsēta/ situācija ar zobārstniecību ir sarežģīta un grūti risināma (*lietas 2. sējuma 171. lapa*).

Šādos apstākļos cietuma administrācija pamatoti pieteicējam pakalpojumu nodrošināja pie pakalpojuma sniedzēja, kur tas iespējami ātri bija iespējams, sevišķi ņemot vērā, ka pieteicējs sūdzējās par zoba sāpēm.

Tiesa neapšauba pieteicēja norādīto (*piemēram, lietas 2. sējuma 96.-98. lapā*), ka pieteicējs ir atteicies no ārstniecības cietumu slimnīcā, tomēr konkrētajā gadījumā nav uzskatāms, ka pieteicējs šādu ārstniecību būtu saņēmis, jo stomatologa pakalpojumus nesniedza cietumu slimnīcas ārstniecības persona, bet gan /Nosaukums A/, kas pakalpojumu sniedz cietumu slimnīcas telpās. Ja pieteicējam patiešām būtu bijis pamatots iemesls no konsultācijas atteikties, pieteicējam būtu bijušas tiesības rīkoties atbilstoši jau iepriekš minētajai Pacientu tiesību likuma 6. panta ceturtajai daļai un no ārstniecības atteikties, ko pieteicējs nav darījis.

[9.3.2] Papildus minētajam tiesa konstatē, ka pieteicējs apstrīd ieraksta pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē par to, ka pieteicējs 2021. gada 28. jūnijā atteicies nākt uz pieņemšanu cietuma Medicīnas daļā, patiesumu, norādot, ka tas ir viltots un pieteicējs neesot atteicies apmeklēt Medicīnas daļu (*lietas 3. sējuma 28.-32. lapa*).

Ievērojot iepriekšējā sprieduma apakšpunktā konstatēto, tiesa neuzskata par būtisku padziļināti vērtēt, vai pieteicēja norādītais atbilst patiesībai, jo tas nav būtiski apstākļos, kad stomatologa pakalpojums pieteicējam ir sniegts. Šajā kontekstā nav arī būtiski, vai pieteicējs bijis izsaukts tieši pie ārsta /pers. D/, no kura sniegtajiem medicīniskajiem pakalpojumiem pieteicējs atteicies.

Pieteicējs, papildinot minēto iebildumu, norāda arī uz to, ka /pers. D/ nav zobārsta prakses sertifikāta, lai viņš sauktu pieteicēju uz pieņemšanu saistībā ar pieteicēja 2021. gada 27. jūnija iesniegumu. Tiesa vērš pieteicēja uzmanību, ka /pers. D/ nav jābūt stomatologam, lai apspriestu pieteicēja iesniegumu, organizētu pieteicēja pieņemšanu pie stomatologa un informētu par to pieteicēju.

Tāpat pieteicējs norāda, ka 2021. gada 27. jūnija iesniegumā ir lūdzis nodrošināt zobārsta konsultāciju, bet tā vietā 2021. gada 6. jūlijā pieteicējam nodrošināta stomatologa konsultācija, ko pieteicējs nav lūdzis. Pieteicēja ieskatā minētais veido Pacientu tiesību likuma 3. panta sestās daļas pārkāpumu, proti, Veselības aprūpe pret pacienta gribu nav pieļaujama, ja likumā nav noteikts citādi. Tiesa minētajam nepiekrīt, jo, pirmkārt, zobārsts un stomatologs ir viena un tā pati ārstniecības persona, kas sniedz vienus un tos pašus pakalpojumus, otrkārt, pieteicējam bija tiesības no pakalpojuma atteikties.

[9.4] Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā (*lietas 1. sējuma 34.-38. lapa*) norādījis, ka ir lūdzis nodrošināt konsultāciju pie zobu higiēnista līdzīgos

apstākļos, kā tas noticis /ieslodzījuma vieta B/, tomēr cietuma administrācija nav informējusi par ārstniecības iestādi, kurā konsultācija notiks, par pakalpojuma izmaksām un termiņu, kā arī higiēnista vārdu, uzvārdu un prakses vietu, lai pieteicējs varētu pieņemt lēmumu, vai pakalpojumu izmantot. Tādējādi tiek ierobežotas pieteicēja tiesības uzturēt veselību par personiskajiem līdzekļiem.

Atbilstoši Veselības aprūpes noteikumu 32. punktā noteiktajam, ja ieslodzītais vēlas ieslodzījuma vietā saņemt šo noteikumu 4. punktā neminētu stomatoloģisko palīdzību par personīgajiem finanšu līdzekļiem, viņš iesniedz iesniegumu ieslodzījuma vietas priekšniekam, kurš organizē šādas palīdzības sniegšanu. Tādējādi nav strīda par to, ka pieteicējam ir tiesības vērsties pie cietuma administrācijas un lūgt nodrošināt arī zobu higiēnista pakalpojumu par personīgajiem finanšu līdzekļiem.

2021. gada 30. augustā cietumā reģistrēts pieteicēja iesniegums ar lūgumu nodrošināt pieteicējam iespēju saņemt zobu higiēnista pakalpojumus pie tādiem pašiem apstākļiem kā /ieslodzījuma vieta B/ (*lietas 1. sējuma 140. lapa*). Savukārt ar 2021. gada 2. septembra iesniegumu pieteicējs vērsās pārvaldē, lūdzot neatliekami veikt pasākumus, lai nodrošinātu iespēju pieteicējam saņemt zobu higiēnista pakalpojumus tādos pašos apstākļos kā /ieslodzījuma vieta B/ (*lietas 2. sējuma 76. lapa*).

Pārvalde 2021. gada 13. septembrī sniedza atbildi, kurā norādīja, ka pieteicēja veselības aprūpe tiek īstenota saskaņā ar Veselības aprūpes noteikumiem un tuvākajā laikā pieteicējs tiks pierakstīts konsultācijai zobu higiēnas veikšanai (*lietas 2. sējuma 78. lapa*). Savukārt cietuma priekšnieks atbildi pieteicējam sniedza 2021. gada 29. septembrī, informējot, ka cietuma administrācija nevar pieteicējam nodrošināt zobu higiēnista pakalpojumu pie tādiem pašiem apstākļiem kā /ieslodzījuma vieta B/, jo nav zināms, kādos apstākļos pakalpojums Valmierā tiek nodrošināts. Zobu higiēnista pakalpojums ir maksas pakalpojums, ko ieslodzītais apmaksā par saviem līdzekļiem, līdz ar to pieteicējam ir jāraksta iesniegums cietuma priekšniekam par finanšu līdzekļu rezervēšanu zobu higiēnista pakalpojuma apmaksai, pēc kā jāraksta iesniegums ar lūgumu nodrošināt zobu higiēnista pakalpojumu par saviem līdzekļiem. Secīgi cietuma administrācija rindas kārtībā nodrošinās pieteicējam iespēju izmantot zobu higiēnista pakalpojumu ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas (*lietas 1. sējuma 141. lapa*).

Tātad nav strīda arī par to, ka pieteicējam ir izskaidrota kārtība, kā rīkoties, lai pakalpojumu saņemtu. Tomēr atbilstoši cietuma administrācija skaidrotajam pieteicēja iesniegumi, kuros lūgts sniegt informāciju par zobu higiēnista pakalpojuma saņemšanas iespējām un izmaksām, nav saņemti (*lietas 2. sējuma 169. lapa*).

Vienlaikus no pieteicēja papildus minētā (*lietas 2. sējuma 87.-92. lapa*) konstatējams, ka jau 2021. gada 31. augustā Ārste izsauca pieteicēju uz Medicīnas daļu un piedāvāja apmeklēt zobu higiēnistu par pieteicēja personiskajiem līdzekļiem, kam pieteicējs piekrita. Tad Ārste lika aizpildīt iesniegumu par 80 *euro* rezervēšanu. 2021. gada 7. septembrī pieteicējs vērsās pie Ārstes, lai noskaidrotu, uz kuru datumu ir pierakstīts un kādas ir pakalpojuma precīzās izmaksas. Arī Ārstes ieraksts pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē 2021. gada 31. augustā (*lietas 1. sējuma 103. lapas otra puse*) apliecina, ka ir notikusi pieteicēja un Ārstes saruna par iespēju pieteicējam apmeklēt zobu higiēnistu par pieteicēja personiskajiem līdzekļiem, kam pieteicējs piekritis.

Šādos apstākļos tiesa uzskata, ka pieteicējs no savas puses ir veicis visas nepieciešamās darbības, lai cietuma Medicīnas daļai būtu pienākums organizēt pieteicējam zobu higiēnista apmeklējumu, tomēr pārvalde nav iesniegusi tiesai dokumentus, kas apliecinātu, ka pakalpojums pieteicējam būtu nodrošināts.

Savukārt cietuma administrācijas 2022. gada 3. oktobrī norādītais, ka /pilsēta/ neviens zobu higiēnas speciālists šādu pakalpojumu ieslodzītajiem nenodrošina, kā arī cietuma administrācijai pārvaldes sagatavotās atbildes saturs nav zināms (*lietas 3. sējuma 45. lapa*), vērtējams kritiski. Tiesa uzskata, ka, neskatoties uz to, vai cietuma administrācijai bija zināms pārvaldes solījums pieteicējam nodrošināt zobu higiēnistu, cietuma administrācijai pašai pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas bija pienākums meklēt iespēju pieteicējam pakalpojumu nodrošināt, turklāt ne tikai /pilsēta/. Ja pieteicēju varēja konvojēt uz Olaini, lai nodrošinātu iespēju apmeklēt stomatologu, tiesa neredz šķēršļus meklēt iespēju arī zobu higiēnista pakalpojumu nodrošināt citā Latvijas pilsētā.

Šādos apstākļos cietuma administrācijas rīcība, nenodrošinot pieteicējam zobu higiēnista apmeklējumu par pieteicēja personiskajiem līdzekļiem, atzīstama par prettiesisku.

Papildus norādāms, ka pieteicēja vēlme saņemt zobu higiēnista pakalpojumus tādos pašos apstākļos kā /ieslodzījuma vieta B/ nav pamatota, jo, pirmkārt, būtiski ir tas, ka pakalpojums vispār tiek nodrošināts un tas atbilst ārstniecību regulējošo normatīvo aktu prasībām, otrkārt, pakalpojumu sniedz ārstniecības persona ārpus ieslodzījuma vietas, līdz ar to ne cietuma administrācijai, ne pārvaldei nav iespējams ietekmēt nosacījumus, ar kādiem pakalpojums tiek sniegts, bet tikai rīkoties, lai sadarbībā ar attiecīgo ārstniecības iestādi pieteicējam pakalpojuma sniegšanu organizētu.

[10] Pieteicējs norāda, ka laika periodā no 2020. gada 7. oktobra līdz 2021. gada 7. oktobrim pieteicēja pieņemšana pie Ārstes vienmēr notikusi cietuma amatpersonu klātbūtnē un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm (*lietas 1. sējuma 61.-62. lapa*). Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā (*lietas 1. sējuma 34.-38. lapa*) norādījis, ka Ārstes prettiesiskā rīcība pieteicēju šokēja. Rīcības rezultātā pieteicējs pieņemšanas laikā nevarēja izteikt visas sūdzības par savu veselības stāvokli. Papildus pieteicējs arī norādījis, ka lielākajā daļā gadījumu, kad pieteicējs apmeklēja Ārsti, uzraugs atradās medicīnas kabinetā, bet citos gadījumos uzraugs stāvēja koridorā aiz atvērtām durvīm, bet visos gadījumos uzraugs redzēja pieņemšanu un dzirdēja sarunu ar ārstu (*lietas 1. sējuma 214.-215. lapa*). Pieteicējs uzskata, ka prettiesiskās rīcības rezultātā informācija par viņa veselības stāvokli kļuvusi zināma visiem uzraugiem, kuri pieteicēju veduši uz cietuma Medicīnas daļu (*lietas 2. sējuma 87.-92. lapa*).

Vērtējot, vai ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska rīcība, tiesa konstatē un secina turpmāk norādīto.

[10.1] Tiesa no ierakstiem pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē (*lietas 1. sējuma 64.-65., 67.-84., 88., 90.-105., 2. sējuma 46.-52. lapa*) konstatē, ka strīdus periodā pieteicējs pieņemšanā pie Ārstes bijis 43 reizes, proti, 2020. gada 8., 13., 15., 20., 22., 27., 29. oktobrī, 3., 5., 10., 12., 17., 19. novembrī, 10., 15., 17., 22. decembrī, 2021. gada 21., 28. janvārī, 4., 9., 11., 16., 23. februārī, 16., 25., 30. martā, 15. aprīlī, 6., 11., 25., 27. maijā, 8., 15., 22. jūnijā, 13., 27. jūlijā, 17., 19., 26., 31. augustā, 7. un 14. septembrī.

Pieteicējs lūdzis pieņemšanu pie ārsta, aizpildot veidlapu „Pieteikums plānveida veselības aprūpes saņemšanai" (izņemot dažus gadījumus, kad pieteicējs pieņemts bez rakstiska iesnieguma) un pamatojumā norādot aktuālās subjektīvās sūdzības saistībā ar savu veselības stāvokli.

Pieteicējs tiesas sēdē izteica varbūtību, ka viņš pie Ārstes bijis pat vairāk reižu, nekā norādīts ambulatorajā kartē, tāpēc tiesa lūdza, lai pārvalde iesniedz tiesai kopijas no Ambulatoro pacientu reģistrācijas žurnāla. Lai arī pārvalde šo tiesas lūgumu nav pareizi izpratusi un iesniegusi nevis žurnāla kopiju, bet gan norādījusi tikai datumus (*lietas 3. sējuma 47. lapa*), tiesa kopsakarā ar Ārstes liecību tiesas sēdē, ka viņa katru pieņemšanu fiksē ambulatorajā kartē, kā arī /pers. E/ liecību, ka ambulatorajā kartē var neparādīties tikai tādi ieraksti, kad pieteicējs bijis pie medmāsas vai tam izsniegtas zāles, tiesa neapšauba, ka ambulatorajā kartē ir fiksētas visas pieteicēja pieņemšanas pie Ārstes strīdus periodā.

Pacientu tiesību likuma 5. panta septītajā daļā noteikts, ka pacientam ir tiesības uz tādu ārstniecību, kas tiek veikta tikai to personu klātbūtnē, kuras ir tieši iesaistītas ārstniecībā. Pacients var piekrist citu personu klātbūtnei ārstniecības laikā vai pieaicināt citas personas, ja tas netraucē ārstniecību.

Atbilstoši Pacientu tiesību likuma 10. panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu pacientu, ir aizsargājama saskaņā ar fizisko personu datu aizsardzību regulējošiem normatīvajiem aktiem. Informāciju par pacientu drīkst izpaust tikai ar viņa rakstveida piekrišanu vai gadījumos, kas noteikti šajā likumā.

Tomēr, kā secināms no pašā Pacientu tiesību likumā noteiktā, minētās tiesības nav absolūtas un noteiktos gadījumos var tikt pieļautas atkāpes no noteiktā, proti, kā secināms no Pacientu tiesību likuma 3. panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā noteiktā, pacientu tiesības īstenojamas saskaņā ar šo likumu, ciktāl citos likumos nav noteikts citādi. Nodrošinot pacienta tiesības, aizliegta atšķirīga attieksme atkarībā no personas rases, etniskās izcelsmes, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa vai citiem apstākļiem. Atšķirīga attieksme ietver personas tiešu vai netiešu diskrimināciju, personas aizskaršanu vai norādījumu to diskriminēt. Atšķirīga attieksme saistībā ar minēto pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja tā ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi.

Arī Eiropas Padomes Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai norādījusi, ka visi ieslodzīto medicīniskie izmeklējumi būtu jāveic ārpus cietuma amatpersonas dzirdamības un, ja vien ārsts nav pieprasījis savādāk, arī redzamības zonas (*Health care services in prisons. Extract from the 3rd General Report of the CPT, published in 1993; 51. punkts, pieejams: https://rm.coe.int/16806ce943*). Līdz ar to cietuma amatpersonas klātbūtne izmeklējuma laikā var tikt attaisnota, ja ir konstatējami apstākļi, kas pamato šādu nepieciešamību.

Tādējādi, lai gan nav apšaubāms ārstniecībā iesaistīto personu pienākums ārstniecības procesā nodrošināt pacienta tiesības uz konfidencialitāti, Pacientu tiesību likumā noteiktās pacienta tiesības var tikt ierobežotas, ja tas noteikts citos likumos vai tas nepieciešams leģitīma mērķa sasniegšanai.

Konkrētajā gadījumā bez ievērības nav atstājams tas, ka pieteicējs ir ieslodzītais, kurš izcieš sodu slēgtajā cietumā un kura uzraudzība īstenojama atbilstoši tai skaitā Kodeksā noteiktajam, proti, atbilstoši Kodeksa 50.^{4} panta otrajā daļā noteiktajam slēgtajos cietumos tiek nodrošināta notiesāto pastiprināta apsardze un maksimāla uzraudzība.

Līdz ar to tiesa pieļauj, ka atsevišķos gadījumos, kad varētu būt paredzams ārstniecības personu apdraudējums no ieslodzītā puses, būtu pieļaujama situācija, ka uzraugs pieņemšanas laikā atrodas tuvumā, lai nepieciešamības gadījumā reaģētu, tomēr tāda situācija būtu pieļaujama tikai izņēmuma gadījumā, to arī attiecīgi pamatojot, jo nav pieļaujama situācija, ka Kodeksā noteiktais automātiski prevelētu pār Pacientu tiesību likumā noteiktajām pacienta tiesībām, neveicot attiecīgu izvērtējumu un tiesību samērošanu.

Attiecībā uz pieteicēju lietā nav informācijas par to, ka pieteicēja uzvedība ārsta kabinetā kādreiz būtu bijusi tāda, kas liecinātu par nepieciešamību nodrošināt papildu uzraudzību un tādējādi arī drošību. Kā izriet no lietā norādītā, nav noliedzams, ka pieteicējs var būt verbāli uzbrūkošs, tai skaitā ārstniecības personām, paužot neapmierinātību par dažādiem apstākļiem ieslodzījuma vietā, kas fiksēts arī pieteicēja medicīniski ambulatorajā kartē, tomēr nav konstatēts, ka pieteicējs fiziski apdraudētu cietuma Medicīnas daļas personālu. Uz šādiem apstākļiem 2022. gada 19. oktobrī, sniedzot liecības, nenorādīja arī /pers. E/ un Ārste.

[10.2] Cietuma administrācija, skaidrojot, kādā veidā notiek ieslodzītā pieņemšana pie ārsta cietuma Medicīnas daļā, 2021. gada 14. maijā norādījusi, ka cietumā nav pieļaujama situācija, kas varētu apdraudēt cietuma amatpersonu un darbinieku drošību. Pieteicējam nav tiesību patstāvīgi pārvietoties pa cietuma teritoriju, līdz ar to vizītē pie cietuma ārstniecības personas pieteicējs tiek vests tikai cietuma amatpersonu pavadībā. Ievērojot cietuma specifiku, kā arī ārstniecības personu drošības apsvērumu dēļ ārsta vizītes laikā cietuma amatpersonas atrodas koridorā pie atvērtām durvīm, lai veiktu vizuālu uzraudzību (*lietas 2. sējuma 7. lapa*).

Tiesa arī lūdza cietuma administrāciju sniegt izvērstu skaidrojumu par to, kādā veidā tiek organizēta un nodrošināta ieslodzīto, tai skaitā pieteicēja, izvešana un pieņemšana pie ārsta cietuma Medicīnas daļā, kā rezultātā cietuma administrācija tiesai 2022. gada 9. jūnijā sniegtajā atbildē skaidroja, ka cietumā ieslodzīto izvešana uz Medicīnas daļu notiek cietuma ārsta vai citas ārstniecības personas pieņemšanas laikā, pamatojoties uz rakstiskiem vai mutiskiem ieslodzīto iesniegumiem. Ieslodzīto izvešanu nodrošina Uzraudzības daļas amatpersonas. Aizvedot ieslodzīto uz Medicīnas daļu, Uzraudzības daļas amatpersona ieved viņu ārstniecības personas pieņemšanas telpā, bet pats paliek gaitenī pie aizvērtām durvīm. Izņēmuma gadījumos (ieslodzītā agresīva uzvedība, tajā skaitā morāla, psihoemocionāla, personas cieņu aizskaroša uzvedība, ieslodzītā noslieces uz uzbrukumu, bēgšanu) ārstniecības persona ir tiesīga palūgt Uzraudzības daļas amatpersonu veikt vizuālu kontroli no gaiteņa pie atvērtām durvīm vai arī lūgt palikt pieņemšanas telpā (*lietas 1. sējuma 45. lapa*).

Papildus minētajam cietuma administrācija 2022. gada 1. jūlijā norādījusi, ka gadījumos, kad ieslodzītajam ir pielietoti speciālie līdzekļi (roku dzelži), uzraugs atrodas blakus ieslodzītajam (*lietas 2. sējuma 169. lapa*).

Skaidrojumu par ieslodzīto pieņemšanu cietuma Medicīnas daļā cietuma administrācija sniegusi arī Tiesībsargam, norādot, ka ieslodzīto izvešana uz cietuma Medicīnas daļu vizītē pie ārstniecības personas notiek Uzraudzības daļas amatpersonu pavadībā. Ieslodzīto veselības pārbaudes un konsultācijas pie ārstniecības personas notiek individuāli un atsevišķā telpā (ārstniecības kabinetā). Medicīniskās apskates laikā ārstniecības kabinetā ieslodzītajiem netiek piemēroti roku dzelži un viņi netiek fiziski nošķirti no ārstniecības personas. Ievērojot ieslodzīto tiesības uz privātumu medicīniskās apskates laikā, amatpersona atrodas Medicīnas daļas gaitenī. Ieslodzīto iespējamā vizuālā kontrole pie atvērtām ārstniecības kabineta durvīm (amatpersonām atrodoties gaitenī) ir pieļaujama tikai gadījumos, ja to ir lūgusi ārstniecības persona, rūpējoties par savu drošību, kā arī vērtējot katra ieslodzītā individuālos uzvedības riskus, lai nepieļautu iespēju viņiem izdarīt jaunus noziedzīgus nodarījumus. Līdz ar to ieslodzītajiem ārstniecības personas pieņemšanas laikā tiek nodrošināts privātums. Ieslodzītie netraucēti bez Uzraudzības daļas amatpersonu klātbūtnes ārstniecības kabinetā var pārrunāt sev interesējošos jautājumus ar ārstniecības personu. Cietuma Uzraudzības daļas amatpersonas veic ieslodzīto nepārtrauktu uzraudzību, kā arī nodrošina ārstniecības personu drošību, nevis ziņkāres vadīti novēro ieslodzītos vai noklausās sarunas starp ieslodzīto un ārstniecības personu (*lietas 205.-206. lapa*).

Līdz ar to cietuma administrācija atzīst, ka atsevišķos gadījumos cietuma amatpersonas pieņemšanas laikā atrodas tuvumā, lai veiktu ieslodzītā uzraudzību, tomēr no norādītā neizriet, ka tas notiek visos gadījumos, kad ieslodzītais tiek izvests pie ārsta cietuma Medicīnas daļā.

[10.3] Situāciju saistībā ar pieteicēja pieņemšanu pie Ārstes vērtējusi arī Veselības inspekcija, proti, pamatojoties uz pieteicēja sūdzību par ārstniecībā neiesaistītu personu klātbūtni pieņemšanā, laikā no 2021. gada 22. līdz 24. februārim Veselības inspekcija veica kontroli cietuma Medicīnas daļā, tās rezultātā 2021. gada 24. februārī sastādot kontroles aktu Nr. 00039721, kurā uzdots nepieļaut, ka ārsta apmeklējuma laikā bez pacienta piekrišanas ir klāt ar ārstniecību nesaistītas personas (*lietas 1. sējuma 14.-15. lapa*).

Tā kā pēc minētās kontroles situācija pieteicēja ieskatā neuzlabojās, pieteicējs ar 2021. gada 11. oktobra iesniegumu vērsās Veselības inspekcijā, sūdzoties tai skaitā par to, ka Ārste nenodrošina pieteicēja pieņemšanu bez svešu personu klātbūtnes (*lietas 2. sējuma 39. lapa*).

Pēc iesnieguma saņemšanas Veselības inspekcija lūdza Ārsti sniegt paskaidrojumu, kā rezultātā 2021. gada 29. oktobrī viņa paskaidroja, ka pieteicēja pieņemšanu veica līdz 2021. gada 14. septembrim, precīzi neatceras, kādā veidā 2020. gada oktobrī notika pieņemšanas un kurā datumā pēc pieteicēja norādītā pieņemšanā piedalījās svešas personas, dažkārt piedalījies ārsta palīgs, kas ir ārstniecībā iesaistīta persona. Pieteicējs Medicīnas daļu apmeklējis mērķtiecīgi un nepamatoti regulāri, katru reizi pielietojot psiholoģisku teroru un manipulācijas, tādēļ pieņemšanas laikā uzraugs gaidījis aiz daļēji slēgtām durvīm. Kad veikta apskate saistībā ar pieteicēja uroloģiska rakstura sūdzībām, uzraugs un ārsta palīgs vienmēr atradušies aiz slēgtām durvīm (*lietas 2. sējuma 42. lapa*).

Veiktās pārbaudes rezultātā Veselības inspekcija 2021. gada 15. novembrī sniedza pieteicējam atbildi, kurā norādīja, ka pieteicēja ambulatorā pacienta medicīniskajā kartē nav datu, kas varētu apliecināt vai noliegt pieteicēja minēto. Ņemot vērā Ārstes paskaidroto, pārkāpumi viņas rīcībā nav konstatējami. Medmāsas vai ārsta palīga iesaistīšana pacientu pieņemšanas laikā ir parasta prakse un tā nav pretrunā ar normatīvo aktu prasībām (*lietas 1. sējuma 153.-154. lapa*).

Pieteicēja ieskatā Ārste pieteicēju ir apmelojusi un sniegusi Veselības inspekcijai nepatiesu informāciju (*lietas 2. sējuma 137. lapa*).

[10.4] Tiesas sēdē 2022. gada 19. oktobrī liecību sniedza /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/ un Ārste.

/pers. E/ liecināja, ka cietumā strādā jau 17 gadus un vienmēr ir bijusi kārtība, kad pieņemšanas laikā durvis paliek vaļā (*audio protokols 00:03:44-00:04:40*).

Savukārt /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/ apstiprināja, ka durvis var būt vaļā, bet ir reizes, kad ārstniecības persona palūdz tās aiztaisīt, tāpat no visu liecībām secināms, ka, ja uzraugi vēlētos un ieklausītos, tad pie atvērtām durvīm dzirdētu, kas tiek runāts ar ārstniecības personām.

Arī Ārste savā liecībā nenoliedza, ka durvis pieņemšanas brīdī var būt vaļā, taču uzsvēra, ka, ja ir situācija, kad pacientam jālūdz izģērbties, tad durvis tiek aizvērtas. Ārste liecināja, ka ar pieteicēju ir bijušas vairākas reizes, kas saruna notikusi tikai starp pieteicēju un Ārsti.

Tādējādi no visu liecinieku liecībām izriet, ka cietumā ir ierasta prakse, kad pieņemšanas laikā durvis ir vaļā, ir arī gadījumi, kad uzraugs paliek pieņemšanas telpā, un durvis tiek aizvērtas tikai izņēmuma gadījumos, ja ir kāda intīmi pārrunājama problēma vai nepieciešama personas izģērbšanās.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154. panta pirmo un otro daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu.

Tiesa konkrētajā gadījumā neapšauba liecinieku liecības, jo tās ir savstarpēji saskanīgas.

Šādos apstākļos, ievērojot visu minēto tā kopsakarā, tiesa atzīst, ka pieteicēja pieņemšana pie Ārstes ir notikusi gan klātesot ar ārstniecību nesaistītām personām, gan pie neizvērtām medicīnas kabineta durvīm. Tiesai gan nav objektīvu iespēju, kā arī tiesa neuzskata to konkrētajos apstākļos par lietderīgu, lai precīzi secinātu, cik no pieņemšanas epizodēm strīdus periodā bijušas pie aizvērtām un cik pie atvērtām durvīm, jo tiesa neapšauba, ka konkrēti katra gadījuma apstākļus liecinieki nevar precīzi atcerēties.

[11] Pieteicējs lūdz konstatēt, ka Lēmuma izdošanas procesā pieļauti Administratīvā procesa likuma 7. panta, 14.[1] panta, 61.-62. panta un 67. panta otrās daļas 3. punkta pārkāpumi (*lietas 1. sējuma 49.-51. lapa*), papildus tam kā pārkāpumu lūdzot vērtēt arī pārvaldes rīcību lietā, iesniedzot tiesai dokumentus, kurus tiesa nav pieprasījusi un kuri lietā nav nepieciešami, proti, pieteicēja 2022. gada 11. aprīlī izveidoto Stacionāra un dienas stacionāra pacienta medicīnisko karti /numurs/ (*lietas 2. sējuma 80.-84. lapa*) un pieteicēja personiskā konta pārskatu par laika periodu no 2022. gada 21. marta līdz 2022. gada 21. jūnijam (*lietas 2. sējuma 71.-72. lapa*). Pieteicējs uzskata, ka šādā veidā pārvalde bez nepieciešamības izplatījusi sensitīvus datus, aizskarot pieteicēju, kā arī negodprātīgi izmantojot valsts pārvaldes pilnvaras (*lietas 2. sējuma 113.-115., 177.-178. lapa, 3. sējuma 25. lapa*).

[11.1] Administratīvā procesa likuma 14.[1] pants noteic, ka iestāde un tiesa, pieņemot lēmumus, ievēro objektivitāti un dod procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus. Amatpersona, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, nepiedalās lēmuma pieņemšanā. Saskaņā ar 62. pantā noteikto, lemjot par tāda administratīvā akta izdošanu, kurš varētu būt nelabvēlīgs adresātam vai trešajai personai, iestāde noskaidro un izvērtē adresāta vai trešās personas viedokli un argumentus šajā lietā. Personas viedokļa un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, ja administratīvā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību vai mantu; gadījums ir objektīvi mazsvarīgs; no gadījuma būtības izriet, ka personas viedokļa noskaidrošana nav iespējama vai nav adekvāta. Ja administratīvais akts ir izdots rakstveidā un personas viedoklis un argumenti nav noskaidroti, administratīvā akta pamatojumā norāda iemeslu.

Tiesa nekonstatē pārkāpumus saistībā ar pieteicēja viedokļa noskaidrošanu vai pieteicēja tiesībām iesniegt lietā pierādījumus, jo pieteicējs viedokli par cietuma administrācijas rīcību ir paudis apstrīdēšanas iesniegumā, kā arī izmantojis tiesības iesniegt papildu pierādījumus. Arī lietai esot tiesvedības stadijā, pieteicējs aktīvi izmanto iespēju piedalīties lietas sagatavošanā izskatīšanai, gan regulāri papildinot savu argumentāciju, gan iesniedzot pierādījumus, gan izsakot tiesai lūgumus.

[11.2] Administratīvā procesa likuma 61. pants noteic, ka administratīvā procesa dalībniekam ir tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā.

Minētajā tiesību normā ietverts viens no taisnīgas lietas izskatīšanas procesa elementiem, proti, procesa dalībnieka tiesības līdzdarboties lietas risinājuma rašanā. Minētā tiesību norma dod procesa dalībniekam iespēju sekot līdzi viņa jautājuma izskatīšanai, aktīvi interesēties par informāciju, kas jau ir iestādes rīcībā, vērsties pie iestādes ar norādēm par nepieciešamās informācijas atrašanās vietu, izteikt viedokli par lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem vai citādi veicināt procesa virzību. Kā atzīts juridiskajā literatūrā, tiesības iepazīties ar lietu ir tiesību būt uzklausītam sastāvdaļa, jo šīs tiesības tiek piešķirtas ar mērķi nodrošināt to, ka persona varētu izteikt savu viedokli un iesniegt papildu pierādījumus, pirms tiek pieņemts lēmums, vai arī, lai sagatavotos administratīvā akta apstrīdēšanai vai pārsūdzēšanai (*J. Briede 61. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. J. Briede (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013 571. lpp.*).

2021. gada 9. novembrī pārvaldē saņemts pieteicēja 2021. gada 5. novembra iesniegums, kurā pieteicējs tai skaitā izteicis lūgumu iepazīties ar lietas, kas uzsākta, pamatojoties uz pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu ar reģistrācijas Nr. S-1-2021-11852, materiāliem (*2021. gada 7. oktobra apstrīdēšanas iesniegums*, tiesas piezīme) (*lietas 2. sējuma 203. lapa*).

Pārvalde 2021. gada 13. novembrī sniedza pieteicējam atbildi, ka iesnieguma izskatīšanas rezultātā ir pieņemts Lēmums, līdz ar to administratīvais process pārvaldē ir pabeigts, bet turpmākais process ir tiesas kompetencē (*lietas 1. sējuma 52. lapa*).

Tiesai papildus sniegtajā informācijā (*lietas 2. sējuma 201. lapa*) pārvalde apliecināja, ka pieteicējs ar lietas materiāliem netika iepazīstināts.

Šāda pārvaldes rīcība neliecina par labu pārvaldību un ir vērtējama kā procesuāls pārkāpums. Pieteicēja lūgums pārvaldē tika saņemts vēl pirms Lēmuma pieņemšanas. Pārvaldei lūguma dēļ nebija jāatliek Lēmuma pieņemšana, bet nebija arī pamata atteikt pieteicēju iepazīstināt ar lietas materiāliem pēc Lēmuma pieņemšanas.

Šādos apstākļos tiesa konstatē procesuālu pārkāpumu, tomēr tas nav vērtējams kā būtisks, jo attiecīgā pārvaldes bezdarbība nav radījusi pieteicējam negatīvas sekas. Saņemot Lēmumu, pieteicējam bija skaidrs pārvaldes vērtētais un tās rīcībā esošie dokumenti. Tāpat nav konstatējams, ka pieteicējam būtu bijusi apgrūtināta iespēja ar pieteikumu vērsties tiesā. Jāņem arī vērā, ka pieteicējam, lietai esot tiesā, ir pieejami visi lietas materiāli, tādējādi esot iespējai izteikt par tiem viedokli un piedalīties pierādījumu vākšanā, ja pieteicēja ieskatā pierādījumi lietā nav pietiekami. Pieteicējs šīs tiesības aktīvi izmanto.

[11.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67. panta otrās daļas 3. punktā noteiktajam, ja administratīvā lieta ierosināta uz iesnieguma pamata, rakstveidā izdots administratīvais akts satur iesniedzēja prasījumu.

Pieteicējs norādījis, ka no viņa apstrīdēšanas iesnieguma nepārprotami secināms, kādas faktiskās rīcības pieteicējs lūdzis atzīt par prettiesiskām, tomēr pretēji minētajai normai Lēmumā prasījumi norādīti nepilnīgi un pārfrāzēti, kas novedis pie tā, ka vairāki apstākļi un prasījumi vispār nav vērtēti.

Tiesa, izvērtējusi Lēmuma saturu, konstatē, ka pārvalde ir atspoguļojusi pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā ietvertos prasījumus, līdz ar to šajā aspektā pārkāpums, pretēji pieteicēja uzskatam, nav konstatējams. Tas, ka fakti nav atspoguļoti un novērtēti tā, kā to būtu vēlējies pieteicējs, neliecina par Lēmuma neatbilstību procesuālajām prasībām.

Tomēr tiesa piekrīt pieteicējam, ka pārvalde visus pieteicēja prasījumus nav izvērtējusi, proti, kā tas norādīts jau šī sprieduma 9.1. apakšpunktā, pārvalde ar Lēmumu nav izvērtējusi pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu daļā, kas attiecas uz pieteicēja argumentiem par to, ka Ārste nenodrošināja pieteicēja veselības aprūpi atbilstoši pieteicēja norādītajām sūdzībām, lai gan pašā Lēmumā prasījums ir atspoguļots.

Šādos apstākļos tiesa konstatē procesuālu pārkāpumu, tomēr tas nav vērtējams kā būtisks, jo attiecīgā pārvaldes bezdarbība nav radījusi pieteicējam negatīvas sekas. Pieteicējam nav liegtas tiesības ar prasījumu vērsties tiesā, kas ir izvērtējusi pieteicēja prasījumu pēc būtības.

[11.4] Vērtējot pārvaldes rīcību, iesniedzot tiesai pieteicēja 2022. gada 11. aprīlī izveidoto Stacionāra un dienas stacionāra pacienta medicīnisko karti /numurs/ (*lietas 2. sējuma 80.-84. lapa*) un pieteicēja personiskā konta pārskatu par laika periodu no 2022. gada 21. marta līdz 2022. gada 21. jūnijam (*lietas 2. sējuma 71.-72. lapa*), konstatējams, ka tiesa ar 2022. gada 23. maija informācijas pieprasījumu (*lietas 2. sējuma 26. lapa*) lūdza pārvaldi iesniegt: 1) informāciju par to, vai pieteicējs ir atteicies no medicīnisko pakalpojumu saņemšanas cietumu slimnīcā; 2) pieteicēja 2021. gada 8. augusta iesniegumu par naudas pārskaitīšanu un apliecinājumu par naudas pārskaitīšanu un maksājuma uzdevuma izsniegšanu pieteicējam, lai varētu izvērtēt šā sprieduma 8. punktā minēto rīcību.

Pārvaldes iesniegtais dokuments apliecina, ka pieteicējs no medicīnisko pakalpojumu saņemšanas cietumu slimnīcā ir atteicies 2022. gada 11. aprīlī, kas ir pēc lietā vērtējamā strīdus perioda, līdz ar to pārvaldes rīcība, iesniedzot dokumentu, vērtējama kā nepamatota. Tiesai nav šaubu par to, ka pārvaldei kā lietas dalībniecei ir zināms lietā vērtējamais periods un konteksts, kādā iesniedzami pierādījumi, lai izvērtētu lietā pārbaudāmo rīcību.

Arī pārvaldes iesniegtais konta pārskats neattiecas uz lietā vērtējamo periodu un neapliecina naudas pārskaitīšanu, izpildot pieteicēja 2021. gada 8. augusta iesniegumu. Pieteicējs iesniedzis pārvaldes 2022. gada 11. augustā pieteicējam sniegto atbildi par minētā konta pārskata iesniegšanu tiesai (*lietas 2. sējuma 179. lapa*), kurā norādīts, ka tas iesniegts, izpildot tiesas 2022. gada 23. maija informācija pieprasījumu, kas tātad neatbilst patiesībai, ņemot vērā, ka lietā vērtējamā rīcība nav veikta laika posmā, par kuru iesniegts konta pārskats, bet gan 2021. gada augustā. Līdz ar to pārvaldes rīcība, iesniedzot attiecīgo konta pārskatu, nav saprotama un nav pamatota.

Šādos apstākļos tiesa konstatē procesuālus pārkāpumus, tomēr tie nav vērtējami kā būtiski, jo pieteicēja tiesības uz informācijas aizsardzību nav aizskartas būtiski.

Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu" 28.^{3} pantā noteikto atklātā tiesas sēdē izskatītās lietas materiāli pēc tiesas galīgā nolēmuma spēkā stāšanās ir ierobežotas pieejamības informācija un ir pieejami saskaņā ar Informācijas atklātības likumu vai Kriminālprocesa likumu. Lietas materiāli līdz brīdim, kad spēkā stājies tiesas galīgais nolēmums šajā lietā, ir pieejami tikai tām personām, kurām šādas tiesības paredzētas procesuālajos likumos. Citām valsts pārvaldes un tiesu varas institūcijām atklātā un slēgtā tiesas sēdē izskatītās lietas materiāli ir pieejami, ja tas nepieciešams šīm institūcijām savu funkciju veikšanai. Informācijas saņēmējs nodrošina tai likumā paredzēto aizsardzību.

Lai arī attiecīgie dokumenti tiesai patiešām nav nepieciešami, lai izskatītu šo lietu, un tādējādi attiecīgo datu apstrāde ir veikta nepamatoti, ir būtiski ņemt vērā, ka lietas materiāli saskaņā ar norādīto ierobežotas pieejamības informācija, kas nozīmē, ka pieeja lietas materiāliem ir ierobežotam personu lokam. Neviens cits kā pieteicējs un pārvalde ar šiem dokumentiem iepazīties nevar, bet pieteicējam un pārvaldei tie jau bija zināmi.

Turklāt, kā liecina tiesas novērojumi attiecībā uz pieteicēja rīcību tiesā esošajās lietās, arī pats pieteicējs situācijas ilustrēšanai nereti lietās iesniedz dokumentus, kas satur sensitīvu informāciju un neattiecas uz vērtējamo periodu, kas liecina par to, ka pieteicēju neaizskar šādas informācijas sniegšana tiesai.

[11.5] Administratīvā procesa likuma 7. pants noteic, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Iestāde un tiesa darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros un savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

Minētais pants definē tiesiskuma principu, kas konkrētajā gadījumā būtu prezumējams kā ievērots, ja tiesa pārvaldes rīcībā Lēmuma izdošanas procesā nekonstatētu tiesību normām neatbilstošu rīcību. Tomēr, kā norādīts iepriekš, pārvalde ir pieļāvusi pārkāpumus, kas nozīmē, ka tās rīcība nav bijusi atbilstoša arī Administratīvā procesa likuma 7. pantā nostiprinātajam tiesiskuma principam, kas gan pats par sevi atrauti jau no iepriekš konstatētā šajā gadījumā neveido būtisku procesuālu pārkāpumu.

[12] Pārvalde ar Lēmumu cietuma administrācijas rīcību atzinusi par tiesisku, savukārt tiesa, to pārvērtējot, ir konstatējusi gan cietuma administrācijas prettiesisku rīcību, gan pārvaldes pieļautus procesuālus pārkāpumus, kas gan nav atzīstami par būtiskiem.

Līdz ar to turpmāk tiesa izvērtēs, vai pastāv pamats uzlikt par pienākumu pārvaldei atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu, kas pieteicēja ieskatā viņam nodarīts ar rīcību, ko tiesa atzina par prettiesisku, kā arī izvērtēs pieteicēja prasījumu atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kas saistīti ar vēršanos pārvaldē**.**

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92. pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas personai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību, kā arī kārtību šo zaudējumu atlīdzināšanai noteic Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Vispirms tiesa izvērtēs pieteicēja prasījumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, secīgi vērtējot, vai ir konstatējams pamats mantisko zaudējumu atlīdzināšanai.

[13] Nemantiskais kaitējums Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē atbilstoši tā 8. panta 1. punktā noteiktajam ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11. panta otro un trešo daļu faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzinājuma apmēru. Ja ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību privātpersonai ir nodarīts būtisks tiesību aizskārums, nemantiskā kaitējuma esība ir uzskatāma par pierādītu.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14. pantu nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, – atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās. Savukārt nemantiskā kaitējuma atlīdzību naudas izteiksmē nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*.

Līdz ar to ir izvērtējams, vai pieteicēja tiesības ar prettiesisko rīcību ir būtiski aizskartas, vērtējot, vai pastāv pamats nemantiskā kaitējuma

atlīdzināšanai naudas izteiksmē. Kā atzinis Senāts, tad ne jebkurš par prettiesisku atzīts administratīvais akts vai faktiskā rīcība rada atlīdzināmu morālo (*pašlaik nemantisko*, tiesas piezīme) kaitējumu, tiesai ir jāvērtē tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums un konkrētā aizskāruma smagums *(Senāta 2013. gada 21. marta sprieduma lietā Nr. SKA-230/2013 10. punkts)*.

Tāpat arī Senāts savā praksē ir attīstījis virkni principu, kas jāievēro atlīdzinājuma noteikšanā, proti: atlīdzinājumam jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim; atlīdzinājumam jābūt taisnīgam, atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas; atlīdzinājums var kalpot arī par līdzekli, lai atturētu iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē; atlīdzinājums nedrīkst būt nesamērīgi mazs.

Tiesa par prettiesisku atzinusi rīcību: 1) savlaicīgi neveicot naudas līdzekļu pārskaitīšanu, par ko pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 10 *euro*; 2) nenodrošinot pieteicējam zobu higiēnista apmeklējumu par personiskajiem līdzekļiem, par ko pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro*; 3) pieņemot pie Ārstes cietuma amatpersonu klātbūtnē un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm, par ko pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 25 000 *euro*. Savukārt konstatētos procesuālos pārkāpumus tiesa atzinusi par nebūtiskiem, līdz ar to prasījumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nav pamata vērtēt.

Vērtējot, vai ir atlīdzināms pieteicēja lūgtais nemantiskais kaitējums, tiesa konstatē un secina turpmāk norādīto.

[13.1] Ar rīcību, savlaicīgi neveicot naudas līdzekļu pārskaitīšanu, pieteicējam kaitējums nav nodarīts. Pieteicējs nav norādījis, ka kavēšanās rezultātā būtu radītas kādas sekas. Tā kā pieteicējs uzsver valsts pārvaldes pienākumu rīkoties atbilstoši tiesību normām, kas nenoliedzami tā ir, jau prettiesiskas rīcības konstatēšana var sniegt pieteicējam pietiekamu gandarījumu, līdz ar to nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai naudas izteiksmē nav pamata. Tāpat nav pamata lemt par atvainošanos, jo tiesai no paša pieteicēja minētā ir zināms, ka pieteicējam tā gandarījumu nesniedz, pieteicējs to uzskata par formālu.

[13.2] Lai gan par rīcību, nenodrošinot pieteicējam zobu higiēnista apmeklējumu, pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā ir lūdzis atlīdzināt nemantisko kaitējumu naudas izteiksmē, tiesa tam pamatu nekonstatē, jo pieteicējs tiesai neapliecināja, ka viņam būtu radītas būtiskas sekas, tomēr tiesa uzskata, ka cietuma administrācijas rīcība nav pieļaujama, līdz ar to kā piemērotu atlīdzinājumu tiesa uzskata pienākumu cietuma administrācijai nodrošināt pieteicējam iespēju apmeklēt zobu higiēnistu par iestādes budžeta līdzekļiem, sevišķi ņemot vērā apstākli, ka pārvalde bija apsolījusi pieteicējam, ka higiēnista pakalpojumu varēs saņemt.

Šāds atlīdzinājuma veids gan sniegtu pieteicējam to labumu, ar kādu mērķi viņš vērsies pārvaldē, gan varētu atturēt cietuma administrāciju no līdzīgas bezdarbības nākotnē.

[13.3] Vērtējot prasījumu atlīdzināt nemantisko kaitējumu, kas nodarīts ar rīcību, pieņemot pie Ārstes cietuma amatpersonu klātbūtnē un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm, ir jāņem vērā, ka šāda rīcība bijusi arī iepriekš. To apliecina pārvaldes 2020. gada 10. marta lēmums Nr. N-1-2021-03310 „Par iesniegumu izskatīšanu", ar kuru par prettiesisku atzīta cietuma administrācijas rīcība, 2020. gada 30. septembrī veicot pieteicēja pieņemšanu pie ārsta pie pavisam neaizvērtām durvīm, par ko uzdots cietuma administrācijai pieteicējam nekavējoties rakstveidā atvainoties (*lietas 1. sējuma 194.-200. lapa*), kā arī pārvaldes 2021. gada 6. jūlija lēmums Nr. N-1-2021-10181 „Par /ieslodzījuma vieta A/ administrācijas rīcību un zaudējumu atlīdzināšanu", ar kuru par prettiesisku atzīta cietuma administrācijas rīcība, 2021. gada 22. janvārī veicot pieteicēja veselības stāvokļa pārbaudi pie nepavisam aizvērtām durvīm, par ko arī uzdots cietuma administrācijai pieteicējam nekavējoties rakstveidā atvainoties (*lietas 2. sējuma 9.-25. lapa*). Tāpat papildus minētajam cietuma administrācijas rīcība par prettiesisku atzīta arī ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420149321, kur secināts, ka 2020. gada 5. oktobrī cietuma Medicīnas daļā pie ārsta netika nodrošināta konfidencialitāte, par ko tika uzdots rakstveidā atvainoties pieteicējam (*Tiesu informatīvajā sistēmā esošā informācija, spriedums stājies spēkā*).

Pieteicējs norāda, ka iepriekš noteiktās atvainošanās nav atturējušas cietuma administrāciju no prettiesiskās rīcības turpināšanas. Minētais pieteicēja ieskatā ņemams vērā, nosakot atlīdzinājumu (*lietas 1. sējuma 191.-192. lapa*), kam tiesa konkrētajos apstākļos piekrīt, jo tiesai ir pamats secināt, ka pārvalde kā augstākā iestāde nespēj panāk, lai cietumā ierastā prettiesiskā kārtība tiktu novērsta, uz ko uzmanību vērsusi arī Veselības inspekcija.

Tiesa nav atradusi praksē līdzīgu gadījumu, kur spriedums stājies spēkā un par pieņemšanu pie cietuma ārsta, kas nav notikusi konfidenciāli, ieslodzītajam būtu piešķirta atlīdzība, lai tiesa varētu šo tiesas noteikto atlīdzinājuma apmēru salīdzināt ar līdzīgos apstākļos piešķirtu atlīdzinājumu. Taču tiesa kā salīdzināmus apstākļus uzskata situāciju, kurā ieslodzītie tika pakļauti videonovērošanai dzīvojamā kamerā, jo arī šādā gadījumā ir konstatējams pārmērīgs privātās dzīves aizskārums, kas nav nepieciešams tikai tāpēc, ka persona atrodas ieslodzījuma vietā.

Lietā Nr. A420330014 personai par Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, veicot pastāvīgu videonovērošanu cietuma dzīvojamās kamerās no 2013. gada 1. februāra līdz 2013. gada 12. jūnijam un no 2013. gada 13. septembra līdz 2014. gada 17. februārim, atlīdzināts nemantiskais kaitējums 400 *euro*, lietā Nr. A420390814 personai par tiesību aizskāruma (atrašanos kamerās, kurās veikta videonovērošana) ilglaicīgumu (no 2013. gada 24. februāra līdz 2014. gada 13. maijam) piespriests nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums 300 *euro* apmērā, savukārt lietā Nr. A420520313, veicot pastāvīgu videonovērošanu cietuma dzīvojamās kamerās no 2013. gada 1. februāra līdz 20. martam, no 2013. gada 29. maija līdz 2013. gada 1. novembrim un no 2013. gada 1. novembra līdz 2014. gada 9. aprīlim piespriests nemantiskais kaitējums 300 *euro*.

Pieteicēja privātās dzīves aizskārums izpaudās tikai tajās reizēs, kad pieteicējs apmeklēja Ārsti, taču tiesa ņem vērā to, ka pieteicējs pie Ārstes gājis samērā bieži, kas liecina, ka atvērtās durvis nav bijis iemesls, kāpēc pieteicējs nav varējis apmeklēt Ārsti, turklāt lielākā daļa no pieņemšanās apspriestajām veselības problēmām nav delikātas. Tāpat tiesa neapšauba, ka uzraugus patiešām neinteresē klausīties, kādas veselības problēmas tiek apspriestas, jo uzraugi konkrētajās situācijās pilda amata pienākumus. Lietā nav pierādīts, ka kāds no uzraugiem ir bijis klāt kādā īpaši delikātā brīdī, piemēram, kad pieteicējs ir izģērbies. Tāpat tiesa ņem vērā arī Ārstes un uzraugu liecināto, ka ir gadījumi, kad durvis tomēr tiek aizvērtas.

Nosakot atlīdzinājumu, tiesa ņem vērā arī to, ka šāda rīcība no cietuma puses nebija vērsta tikai pret pieteicēju, jo tiesa neapšauba /pers. E/ norādīto, ka cietumā šāda rīcība ir ierasta, proti, visi ieslodzītie tiek pieņemti, uzraugam paliekot turpat tuvumā, un tikai īpašos gadījumos durvis tiek aizvērtas. Tāpat tiesa neapšauba, ka var būt situācijas, kad, lai novērstu potenciālu ārstniecības personas apdraudējumu, uzrauga tuvums ir nepieciešams, bet tādas situācijas ir individuāli izvērtējamas, kas pieteicēja gadījumā nav darīts.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un secināto, tiesa atzīst, ka pienācīgs nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums ir 300 *euro*, uzskatot par nepieciešamu piemērot atlīdzinājumu naudas izteiksmē arī tādēļ, lai veicinātu pārvaldes aktīvu rīcību novērst turpmāk šādas rīcības turpināšanu cietumā.

[14] Pieteicējs lūdz atlīdzināt mantiskos zaudējumus 2,39 *euro*, ko veido izdevumi par kancelejas piederumiem 0,39 *euro* (piecas A4 papīra lapas 0,10 *euro* un viena pildspalva SCOUT 0,29 *euro*) un pasta izdevumi 2 *euro* par apstrīdēšanas iesnieguma nosūtīšanu.

Mantiskie zaudējumi Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē atbilstoši tā 7. panta pirmajā punktā noteiktajam ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ. Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7. panta trešajai un ceturtajai daļai mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šo izmaksu maksimālo apmēru nosaka Ministru kabinets. Par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11. panta pirmā daļa noteic, ka mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un apmērs tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem.

Vērtējot, vai pastāv pamats atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus, tiesa konstatē, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus, kas apliecina pieteicēja izdevumus par kancelejas precēm. Savukārt pasta izdevumi ir nosakāmi, vadoties no lietā esošās aploksnes kopijas (*lietas 1. sējuma 40. lapa*), proti, tiesa konstatē, ka uz aploksnes, kurā pārvaldei nosūtīts apstrīdēšanas iesniegums, ir uzlīmētas pastmarkas kopumā 2 *euro* vērtībā, kas arī pieteicējam ir atlīdzināmi.

[15] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154. panta pirmo un otro daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu.

Pretēji pieteicēja viedoklim (*lietas 3. sējuma 28.-32. lapa*), tiesa nav konstatējusi, ka kāds no pārvaldes iesniegtajiem pierādījumiem būtu atzīstams par nepieļaujamu, līdz ar to visi apstākļi un pieteicēja paustie argumenti ir izvērtēti kopsakarā ar lietā esošajiem dokumentiem. Tiesa pati, veicot lietā objektīvo izmeklēšanu, ir pieprasījusi gan no pārvaldes, gan cietuma administrācijas papildu informāciju, kas nav vērtēta, pieņemot Lēmumu, līdz ar to tiesa nesaskata šķēršļus arī pārvaldei rīkoties līdzīgi, iesniedzot tiesai informāciju, kas iegūta jau pēc Lēmuma pieņemšanas, lai pamatotu Lēmumā norādīto. Pieteicējam tiek nodrošināta iespēja ar lietā esošajiem dokumentiem iepazīties un izteikt par tiem viedokli tiesai.

Tāpat tiesa ir izvērtējusi visus lietā iesniegtos dokumentus un pieteicēja argumentus, bet atbilstoši judikatūrai tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa, līdz ar to detalizētu novērtējumu tiesa sniegusi tiem pieteicēja norādītajiem argumentiem, kuriem ir nozīme lietā vērtējamo jautājumu izlemšanā.

[16] Ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmajai daļai piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Pieteicējs samaksājis valsts nodevu 30 *euro* par pieteikumu par lietu ierosināšanu tiesā iesniegšanu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 14. punktu pēc tam, kad stājies spēkā tiesas vai tiesneša nolēmums, kurā ir paredzēta valsts nodevas atlīdzināšana, pieteicējs iesniedz iestādē, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē, iesniegumu par valsts nodevas atlīdzināšanu. Iesniegumā norāda šo noteikumu 9. punktā minēto informāciju. Saskaņā ar minēto noteikumu 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Līdz ar to samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā piespriežama no Latvijas Republikas un tā jāatlīdzina no pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.-251. pantu, 253. panta piekto daļu, 255. panta trešo daļu, 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku /ieslodzījuma vieta A/ administrācijas rīcību, savlaicīgi neveicot /pers. A/ naudas līdzekļu pārskaitīšanu, nenodrošinot /pers. A/ zobu higiēnista apmeklējumu par personiskajiem līdzekļiem un laika periodā no 2020. gada 7. oktobra līdz 2021. gada 7. oktobrim organizējot /pers. A/ pieņemšanu pie ārsta klātesot cietuma amatpersonām un (vai) pie atvērtām medicīnas kabineta durvīm.

Konstatēt Ieslodzījuma vietu pārvaldes pieļautus procesuālus pārkāpumus, atsakot iepazīstināt /pers. A/ ar lietas materiāliem, neizvērtējot apstrīdēšanas iesniegumu daļā par veselības aprūpes nenodrošināšanu atbilstoši /pers. A/ norādītajām sūdzībām, iesniedzot tiesai /pers. A/ 2022. gada 11. aprīlī izveidoto Stacionāra un dienas stacionāra pacienta medicīnisko karti /numurs/ un personiskā konta pārskatu par laika periodu no 2022. gada 21. marta līdz 2022. gada 21. jūnijam.

Uzlikt par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei trīs mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās nodrošināt /pers. A/ zobu higiēnista apmeklējumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Uzlikt par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt /pers. A/ nemantisko kaitējumu 300 *euro* un mantiskos zaudējumus 2 *euro*.

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu pārējā daļā.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /pers. A/ samaksāto valsts nodevu 30 *euro*, kas atlīdzināma no Ieslodzījuma vietu pārvaldes budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2022. gada 9. novembrī.

Tiesnese K. Brokane